

KÖNYVISMERTETÉSEK.

JENŐ HILLEBRAND: **Der Stand der Erforschung der älteren Steinzeit in Ungarn.** Sonderabdruck aus dem 24/25. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 1934—35.

Hillebrand a jelen összefoglalást egy bővebb munkája alapján írta.¹ Ez lehetővé tette számára azt, hogy csak arra szorítkozzék, ami fontos és lényegbevágó. Stílusa rövid, logikus, világos. Véleményének megokolásánál mellőzi a hosszú fejtegetéseket és egy-két egyszerű, de annál világosabb érveléssel támasztja alá nézetét. Aki ismeri a felesleges elmélkedésekkel megtömött őskori összefoglalásokat, az igazat fog nekem adni. Nem annyira a szövegre, mint inkább a képanyagra fekteti a fősúlyt. A képanyag egy őstörténeti munkánál legalább olyan fontos, mint annak magyarázata, sőt sok esetben előnyben részesítendő, amennyiben a képekhez fűzött magyarázatok elavulhatnak, de a jó fényképek sohasem. A képanyag elhanyagolásának hibáját (rossz fényképek, felületes rajzok, kevés fénykép) igen sok praehistorikus elköveti.

A települési archaeologia is túlzások nélkül érvényesül könyvében. A települési archaeologia módszerei a palaeolitikumban vezetnek a legnagyobb eredményre, mert az Európában élő emberfajták akkor még határozott kultúrformákhoz voltak kötve, tehát az emberfajták terjedése akkor még kultúrák terjedésében jelentkezett. A települési ar-

chaeologia módszereivel dolgozók hajlamosak a túlzásokra. Az egyik ilyen túlzás abban nyilvánul, hogy az elragadtatott képzeletű őstörténész hatalmas és hőmpölygő népáradatokat lát és ír le, amelyek Európában a hegyek és folyók korlátaitól mentesen áramolnak. Hillebrand szemlélete reális és megközelíti a valóságot. A vándorlásokat a klímához és a táj adottságaihoz, nem pedig csupán a tipológiához kötve szemléli.

A klíma és a kultúra összefüggéseinek vizsgálata teszi lehetővé bekapcsolódását az európai praehistoria és ezen keresztül az általános emberi problémák témakörébe. Könyvében, de különösen a jelen összefoglalás alapjául szolgáló kötetben, igen fontos adatokat foglal össze, amelyek legnagyobbreszt Hollendonner Ferenc, Hillebrand kezdeményezésére folytatott, úttörő kutatásainak eredményei. Hollendonner Ferenc faszénmeghatározásaival lehetővé vált az uralkodó klíma meghatározása és ennek kapcsán rá lehetett mutatni arra, mint vándorolt a klímaingadozásokkal az eltolódó flóra és fauna társaságában maga az ember is. A flórakutatás segítségével a palaeolitik kultúráinak a geológusok által felfedett klímacyklusokba való tökéletes beillesztése már csak rövid idő kérdése. Más szempontokból is fontos eredményeket foglal össze a munka. A Kárpátmedence kötött milieujének kultúraalkotó hatása Hillebrand kutatásai nyomán igen világossá válik. *A Kárpátok karéjába került emberfajták, a táj körülhatároló erejétől megkötve, sajátos kultúrformákhoz jutnak el.* Hillebrand nyomán bizonyosra ve-

¹ Magyarország őskora. Arch. Hung. XVII. 1935.

hető, hogy a mousterien és aurignacien idekerült emberei anyagából fejlődik ki a solutréen kultúrája, amely így a Kárpát-medence szülöttének tekinthető.

Hillebrand két említett munkája igen jelentős eseménye a magyar szakirodalomnak. Kár, hogy szerző az európai tudományosságban jelentkező legújabb áramlatokat már nem teszi magáévá. Ez azonban a tudománnyal szemben elfoglalt álláspont következménye, ami nem kritizálható.¹

ifj. Gallus Sándor.

FERENC VON TOMPA : 25 Jahre Urgeschichtsforschung in Ungarn 1912—1936. Sonderabdruck aus dem 24—25. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 1934—35.

A magyar őskori kutatások eredményeit összefoglaló tudományos munka megjelenését régen várták a szakemberek. Várták annyiival is inkább, mert az utódállamok területén végzett munkák eredményét már régen ismerték azokból a tanulmányokból, amelyek vagy önállóan, vagy a Bericht hasábjain megjelenve, nemcsak az utolsó évek kutatásairól számoltak be, de felölelték azokat az eredményeket is, amelyeket a trianoni béke előtt magyar kutatók hoztak nyilvánosságra, vagy gyűjtöttek össze a legkülönbözőbb múzeumokban, iskolai gyűjteményekben. Szomorú valóság, hogy az utóbbi eredmények — bár az összefoglaló munkák szerzői mindenütt lelkiismeretes pontossággal hivatkoznak e munkákra — idegen területen végzett kutatások gyümölcseként jelentkeznek. Ennek pedig az az oka, hogy a bőséges részletkutatások és azok publikálása mellett, a megjelent összefoglaló munkák több figyelmet fordítottak messzefekvő területek anyagára és összefüggéseire, mint saját területeikre.

Vártuk ezt az összefoglaló munkát

már csak azért is, mert részletkutatásaink eredménye — nagyon kevés kivételtől eltekintve — publikálva nem volt és máig sincs és így legfeljebb azok ismerhették, akik a kutatásokban személy szerint is résztvettek. Sokszor meglepetéssel hallottunk egy-egy leletkomplexumról s akkor is idegen szerzőtől, aki egy-egy kiragadott részletet beleillesztett a saját teóriájába, illetőleg az azt szolgáló munkájába, amely igen sokszor ferde megvilágításba helyezett olyan leleteket, amelyek egész anyagukban ismerve, egészen más képet nyújtottak volna.

Nem tagadjuk, hogy a munkát onnan kaptuk, ahonnan vártuk. Tompa Ferencet tartottuk ismereteinek gazdagsága, külföldi anyagismerete s nem utolsósorban a Nemzeti Múzeum legújabb anyaga tüzetes ismeretének birtokában a legalkalmasabbnak arra, hogy összefoglalja a magyar praehistoria utolsó 25 évének rendkívül gazdag s páratlanul fontos anyagát.

A munka felöleli úgyszólván mindazt, amit a magyar kutatók 1912—1936 közt napfényre hozott. Hogy az anyagból több lelet is hiányzik, az természetes, hiszen nem leletstatisztikára törekedett, hanem összefoglalásra, amely az egész őskori településünk képét megrajzolja. E tekintetben pedig tökéletesen megvalósította maga elé tűzött célját. Az elmaradt leletanyag megvizsgálása, a megadott kereten belül, azoknak a kötelessége lesz, akik az anyag birtokában vannak.

Hangsúlyozni kívánjuk, hogy a részletmunkákat még e munka megjelenése után sem nélkülözhetjük, — itt is sokszor éreztük hiányát a számtalan jegyzet tanúsága szerint publikálatlan leletanyagnak — mert ezeknek pontos megfigyelésen alapuló kitanulása nemcsak a hézagokat toltheti ki, hanem éppen úgy döntően bizonyíthat a szerző megállapításai mellett, mintahogy esetleg más megvilágításba is helyezheti azokat. És ez egészen természetes is. Tudományunk

¹ Lásd : Sziget. I. 44—53. o.